

Seminární práce z Pojistné ekonomiky

**Téma: Analýza krytí rizika samopojištěním nebo pojištěním
ve strojírenské firmě**

Zpracoval(a): Veronika Drápalová
David Hedija

Datum prezentace: 24.10.2005

V Brně dne: 23.10.2005

Úvod

Cílem naší seminární práce je analyzovat možnosti firmy, která se rozhodne pojistit pro případ neočekávané události. Budeme se snažit objasnit výhody a nevýhody různých přístupů k tomuto pojištění. Podnik má na výběr dvě základní možnosti při rozhodování o pojištění. Může se pojistit u komerční pojišťovny, nebo si může vytvořit vlastní zdroje pro případ nenadálé události. V naší seminární práci se budeme snažit rozhodnout, která z těchto variant je pro podnik výhodnější.

Obsah

1. Pojmové vymezení dané problematiky
2. Teoretická část
 - a. Co je to riziko?
 - b. Finanční krytí rizika - vymezení způsobů krytí rizika
 - c. Krytí rizika samopojištěním – subjekt má možnost výběru ze dvou variant:
vlastní zdroje nebo úvěr
 - d. Krytí rizika pojištěním u komerční pojišťovny
3. Praktická část – uvedení příkladů
4. Závěr

Pojmové vymezení řešené problematiky

Riziko – obecně představuje druh neistoty výsledku dané situace, míru pravděpodobnosti negativního působení; v pojištnictví se označuje jako záporná odchylka od rovnovážného stavu (normálu).

Krytí rizika - vytvoření finančních zdrojů, které se použijí na odstránění strát způsobených neočekávanou událostí konkrétního rizika.

Poistenie - špecifický druh peňažnej služby, kedy poisťiteľ za úplatu (prijaté poistné) poskytuje poistnú ochranu, tzn. vypláca poistné plnenie v prípade, že dôjde k poistej udalosti.

Samopoistenie – vytváranie peňažných rezerv za účelom krytia prípadných strát v podniku; pričom na krytie slúžia vlastné prostriedky, úver alebo ich kombinácia.

Úver - objem finančných prostriedkov, ktoré veriteľ poskytne dlžníkovi, pričom má nárok na odmenu vo forme úrokov.

Spoluúčasť – v poistnej zmluve dohodnutá hodnota, ktorou sa sám poistený podiela na každej ztrate krytej poistením.

Teoretická časť

Finančné krytie rizika predstavuje vytvorenie finančných zdrojov, ktoré sa použijú na odstránenie strát spôsobených neočakávanou udalosťou konkrétneho rizika. Pozostáva z dvoch častí – z analýzy finančných zdrojov krytia a následne výberu najvhodnejšej formy. Avšak na to, aby sme zvolili čo najvhodnejší spôsob krytia, musí týmto procesom predchádzať dôkladné oboznámenie sa s rizikom a jeho zhodnotenie.

Oboznámenie sa s rizikom

Predstavuje popis celkovej situácie subjektu, s dôrazom na újmu a škody, ktoré môžu vzniknúť na ľudskom zdraví (pracovný úraz) alebo na majetku.

Popis by mal obsahovať:

- výčet všetkých budov v areále firmy, ich popis a posudok konštrukčného prevedenia
- posúdenie technologickej náročnosti jednotlivých výrob s ohľadom na ich zabezpečenie a bezpečnosť
- posúdenie deštruktívnych (najmä ekologických) dopadov v prípade havárie na okolie firmy, príp. okolité podniky
- ohodnotenie výšky rizika stupnicou 1-5

Výška rizika sa potom posudzuje individuálne s ohľadom na:

- hodnotu movitého a nemovitého majetku firmy
- miesto podnikania
- podnikateľské zameranie a špecializáciu
- technické, technologické a provozné podmienky
- konštrukčnú, požiaru, vodovodnú odolnosť budov, strojov a materiálov
- bezpečnosť práce
- ekológiu provozu firmy atď.

Finančné krytie rizika

Je možné ho realizovať niekoľkými spôsobmi:

- samopoistením: - vlastnými zdrojmi
 - úverom
- rozložením rizika na viac subjektov:
 - dohodou o vzájomnej pomoci, vytváraním spoločných fin. zdrojov, spolkov, družstiev, kaptívnych spoločností...
 - poistením v komerčných poisťovniach

Krytie rizika samopoistením:

Jednou z foriem finančného krytia vo veľkých priemyselných podnikoch je vytváranie fondov, aby pokryli straty, ktoré ich môžu ohroziť. Títo podnikatelia sa zvyčajne rozhodujú pre samopoistenie, pretože majú pocit, že sú dostatočne silní, aby uniesli aj veľké straty. Vychádzajú z predpokladu, že náklady, formou prevodu do fondu, sú pre nich nižšie ako je komerčné poistné (usporia na administratívnych nákladoch a na zisku provozovateľa).

Samopoistenie predstavuje vytvorenie takých predpokladov, aby bola každá budúca strata krytá z vlastných zdrojov, pričom môže ísť buď o vlastné prostriedky, úver alebo o ich kombináciu.

Nevýhody samopoistenia:

- vzniknutá škoda môže byť katastrofálna a výsledkom bude likvidácia podnikania
- podceňuje vznik niekoľkonásobného rizika
- kapitál musí byť krátkodobo viazaný pre zabezpečenie okamžitej disponibilnosti
- potreba kvalifikovaného personálu a následné zvyšovanie provozných nákladov
- veľký tlak na požičanie peňazí z fondu alebo krytie iných strát, než na aké je tento fond zriadený
- nemožnosť uplatniť rozptyl rizika a využívať poistné štatistiky
- nemožnosť uplatniť ako daňový náklad

Výhody samopoistenia:

- priama zainteresovanosť na znižovaní a kontrole rizika straty
- zisky z fondu plynú podnikateľovi
- nevznikajú náklady na provízie maklérov, správu poistenia a zisk poisťovne
- náklady sa nezvyšujú kvôli nepriaznivej škodovosti iných firiem
- nedochádza k sporom s poisťovateľom ohľadne škôd

Záver: Samopoistením možno kryť riziká, ktorých dôsledky zásadne neohrozia hospodárske výsledky podniku, pričom ponechajú priestor pre udržanie časti úspor. Riešia sa ním malé riziká s malou frekvenciou a malou závažnosťou.

a) **Vlastné zdroje:**

Finančné krytie rizika z vlastných prostriedkov predstavuje vytvorenie vlastných materiálnych alebo peňažných rezerv pre prípad náhrady neočakávanej straty. Základnou podmienkou je ich okamžitá disponibilnosť a primeranosť predpokladanej strate. Tento spôsob financovania má preto viaceré nevýhody:

- nedostatok prostriedkov v čase, kedy sú potrebné
- nedostatok prostriedkov na prípadné opakovanie udalosti
- prostriedky sú na bankových účtoch viazané a nemožno ich využiť na investovanie

Ak berieme do úvahy úrokovaní našich uložených prostriedkov, potom sa výška straty kryje čiastočne z vlastných peňažných prostriedkov, čiastočne z úrokov, t.j. naša celková strata je o úroky nižšia.

b) **Úver:**

Ide o ďalšiu formu samopoistenia, spôsob krytia rizika realizovaný až po vzniku straty. **Výhodou** tejto metódy je, že si nevyžaduje vytvárať rezervy z vlastných peňažných prostriedkov a tieto je možné použiť na investičné účely. **Nevýhody** sú nasledujúce:

- podceňovanie preventívnej činnosti
- neexistuje istota, že budú prostriedky poskytnuté včas alebo v požadovanej výške
- najdrahšie finančné krytie, pretože predstavuje úhradu nielen samotnej straty, ktorá vznikla, ale navyše aj úroku, ktorý predstavuje cenu úveru

Krytie rizika poistením v komerčnej poisťovni:

Poistenie je len jednou formou finančného krytia pomocou rozloženia rizika na viac subjektov, avšak najefektívnejšou a najviac využívanou. Vzťahuje sa na udalosti, ktorých vznik je náhodný, neurčitý, ale pravdepodobný.

Je to organizovaná forma vytvárania finančných rezerv vytvorených z poistného. Primárnou funkciou poisťovníctva je pôsobiť ako mechanizmus prenosu rizika. Poistený preto nemusí mať vlastné finančné zdroje na krytie prípadných strát. Ďalšie **výhody** poistenia:

- finančné zdroje sú spravidla disponibilné v plnej výške škody
- zdroje nie sú závislé od výšky vkladov poistenca
- náklady na poistné sú nižšie ako predpokladaná strata
- cena poistného je tým menšia, čím je poistené riziko lepšie plošne rozložené (čím viac je poistených) a na čím dlhšiu dobu je poistenie uzavreté
- uznateľný daňový náklad

Vzťah frekvencie a závažnosti rizika k poistnému záujmu podnikateľa

Poistný záujem (legálne právo a ochota poistiť sa), je, okrem priamej existencie rizika, ovplyvnený závažnosťou rizika, frekvenciou udalostí, výškou strát a cenou poistenia. Čím sú frekvencia a závažnosť udalostí vyššie, tým je aj poistný záujem vyšší a naopak.

Bližšie vzťahy udáva nasledujúca tabuľka:

Frekvencia/ Závažnosť	1	2	3	4	5
5	S	V	Z	Z	K
4	M	S	V	Z	K
3	M	S	V	Z	Z+K
2	M	S	V	Z	Z+K
1	M	S	V	Z	Z

M – minimálna závažnosť

S – malá závažnosť

V – stredná závažnosť

Z – veľká závažnosť

K – katastrofálna závažnosť

Hnedá – netreba sa poistiť; malá frekvencia a malá závažnosť vytvára predpoklady pre to, aby si podnikateľ znášal prípadné straty sám bez toho, aby to nejako ohrozilo jeho hospodársku situáciu

Žltá – samopoistenie; riziká s vysokou frekvenciou, teda plánovateľné riziká, nespĺňajú podmienku nahodilosti, čím sa stávajú nepoistiteľnými. Možno si na ne ale, pre ich malú závažnosť, vytvoriť vlastné zdroje

Zelená – kombinácia samopoistenia a poistenia; možnosť kombinovať podľa konkrétnych možností podnikateľa

Modrá – poistenie; spĺňa podmienky nahodilosti a zároveň ide už o kategóriu veľkej závažnosti, ktorú sám podnikateľ nie je schopný pokryť bez toho, aby neohrozil svoj výsledok hospodárenia

Červená – veľmi vysoké riziko pre vykonávanie činnosti, poistenie často nemožné alebo za neprimerane vysoké poistné. Treba zvážiť, či je vôbec možné činnosť vykonávať

Praktická část

Pojistné produkty pro krytí rizik v podnikání

Na českém pojistném trhu najdeme v současnosti mnoho subjektů, které nabízejí pojištění podnikatelů a průmyslu. V nabídce produktů komerční pojišťovny můžeme rozlišit následující skupiny pojištění:

- pojištění majetku
- pojištění odpovědnosti za škodu
- pojištění osob

Z větší části se jedná o pojištění smluvní dobrovolné, ale může jít také o smluvní povinné pojištění (pojištění odpovědnosti za škodu) nebo o zákonné pojištění (pojištění odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání). Je tedy vidět, že záleží pouze na firmě samotné, které druhy pojištění s pojišťovnou uzavře. Ale je třeba zhodnotit, zda se to konkrétní pojištění vyplatí. Před samotným zhodnocením zde pro názornost uvádíme několik příkladů.

Příklad č.1:

Podnikatel si koupí motorové vozidlo v ceně 500 tis. Kč, což je jednoznačně jedna z největších investic, kterou podnikatel udělal. V podstatě všechny úspory byly spotřebované na jeho nákup. Vzhledem k celkovému vývoji v dopravní nehodovosti a krádežích motorových vozidel je tato investice ohrožena mimořádným rizikem. Vozidlo může být odcizené, poškozené při dopravní nehodě apod. Může také dojít k nehodě, která bude mít za následek vážný úraz cestujících nebo jiných osob.

Vzniká otázka jak se má majitel vyrovnat se všemi těmito potenciálními riziky a jejich finančními důsledky. Neví jestli k nim dojde nebo nedojde, jaké mohou být s nimi spojené ztráty a kdy k této události dojde. V průběhu jednoho roka nebude mít žádnou dopravní nehodu a nebo hned druhý den bude mít auto zcela zničené.

V tomto příkladě je jednoznačně výhodnější pojištění auta v komerční pojišťovně, která sama o sobě nezabrání žádnému z těchto rizik. Ale může přispět k zabezpečení určité

úhrady ztráty podnikatele. Majitel vozidla může přenést finanční důsledky realizace rizika na pojišťovnu, jako protihodnotou za zaplacení pojistného.

Příklad č.2:

Firma je přesně ve stejné situaci jako majitel auta v předcházejícím příkladě. Ředitel společnosti ví, že jeho podnik je vystaven celé řadě rizik. Neví jestli k některému dojde a kdy. A pokud ano, jaké budou pravděpodobné náklady na odstranění způsobených ztrát.

Vzniká otázka jak bude moci řídit podnik potom? Jestliže mu vzniknou nějaké škody, bude muset získat peněžní prostředky od svých klientů zvýšením ceny produktu (to je pouze jedna z variant), který vyrábí. Jaké to přinese náklady? Bude ztráta nebo zisk? Bude mít dostatek zdrojů na krytí případných škod?

Ředitel může vyměnit nejistotu za jistotu. Protihodnotou za náhradu škody je pojistné. Rizika samotná nejsou odstraněna, ale jejich finanční důsledky jsou nyní známy s daleko větší jistotou a je možné je podle toho zpracovat do plánů a rozpočtů.

Příklad č.3:

Firma ABC vlastní zděný dům, jehož hodnota je 7,8 mil. korun. Firma se obává vzniku škody z důvodu živelní události. Může se rozhodnout, zde případné škody bude hradit ze svých fondů nebo uzavře s pojišťovnou pojistnou smlouvu pro případ poškození věci živelní událostí. V případě, že se podnik rozhodne pro variantu samopojištění, bude muset mít stále k dispozici finanční prostředky na opravu výrobní haly v případě vzniku škody. Jestliže si ale podnik zvolí jako způsob ochrany pojištění, potom bude platit roční pojistné pouze 10000 Kč (Pojišťovna Kooperativa). Z uvedeného příkladu se zcela zřejmé, že pro podnik je výhodnější uzavřít pojistnou smlouvu, u které zaplatí pojistné pouze 10000 Kč za rok. Je třeba také uvést, že firma zaplatí na pojistném celou hodnotu domu až po 780 letech. Naproti tomu u samopojištění by podnik musel držet 7,8 mil. Kč v likvidních prostředcích neustále.

Závěr

Podnik si při svém rozhodování o krytí případných škod způsobených nahodilými událostmi může vybrat mezi samopojištěním a pojištěním u komerční pojišťovny. Jak už jsme v předešlém textu ukázali, je pro podnikatele ve většině případů výhodnější klasické pojištění. Podnik nemusí držet dostatečnou zásobu likvidních prostředků pro případ nečekané události. Může tedy použít všechny dostupné zdroje pro provoz firmy, což způsobí i vyšší zisky. V případě, že by se podnikatel rozhodl krýt případná rizika samopojištěním, musel by si vytvořit dostatečné volné zdroje, u kterých neví kdy je využije a v jaké výši. Tento typ ochrany před možnou škodou lze použít u rizik, které nemají zásadní dopad na akceschopnost podniku. Lze jej také využít u rizik, kde je pravděpodobnost jejich výskytu velmi malá. Obecně by se dalo říci, že nejvýhodnější je pojištění u komerční pojišťovny s určitou mírou spoluúčasti, která je pro podnik přiměřená.

Použitá literatura

- (1) CHOVAN, P.: *Poistná ekonomika I*. Brno: ESF MU Brno, 1996. 165 s. ISBN 80-210-1447-4
- (2) ČEJKOVÁ, V., NEČAS, S., ŘEZÁČ, F., *Pojistná ekonomika*. 1.vyd. Brno: MU ESF, 2003. 145 s. ISBN 80-210-3288-X
- (3) ČEJKOVÁ, V., ŠEDO VÁ, J., ČAPKOVÁ, D., *Pojišťovnictví*. Brno: ESF MU, 2001. 177 s. ISBN 80-210-2574-8

Internetové zdroje

- (1) www.koop.cz
- (2) www.cpoj.cz
- (3) www.fincentrum.idnes.cz
- (4) www.mfcr.cz